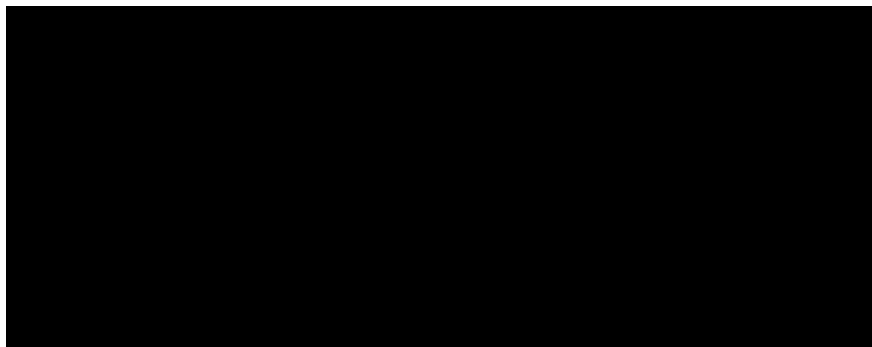

POHJOIS-SUOMEN HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA

Lausunto koskien Piipsannevan tuulivoimapuiston kaavasta tehtyjä valituksia (Dnro 20420/03.04.04.04.16/2021, dnro 20405/03.04.04.04.16/2021, dnro 20402/03.04.04.04.16/2021, dnro 20401/03.04.04.04.16/2021 ja 5.4.2021 päivätty kunnallisvalitus, allekirjoittajana Reijo Kähkölä)

VALITTAJAT

(jäljempänä yhdessä ”**Valittajat**”)¹

LAUSUNNON ANTAJA

Haapaveden kaupunki
Tähtelänkuja 1
86601 Haapavesi

¹ Hallinto-oikeudelle on toimitettu erilliset nimilistat valittajista. Nimilistoista on tietoja peitetty ja ne ovat osin epäselvät; valittajiin kuuluvat ilmeisesti myös Vahe-nimisen henkilön kuolinpesä ja henkilö Kari R., jonka sukunimen kirjoitusasu on epäselvä.

1 HAAPAVEDEN KAUPUNGIN LAUSUNTO

Haapaveden kaupunginvaltuusto on päätöksellään 22.2.2021 / 5 § hyväksynyt maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, ”MRL”) 77 a §:n mukaisen Piipsannevan tuulivoimapuiston osayleiskaavan. Päätöksestä on tehty Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle viisi valitusta, joiden johdosta Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on pyytänyt Haapaveden kaupungin lausuntoa valituksista.

Haapaveden kaupunki on tutkinut valitukset ja toteaa ne perusteettomiksi. Haapaveden kaupunki pyytää kunnioittavasti, että hallinto-oikeus hylkää valitukset kokonaisuudessaan tässä lausunnossa esitetyin perustein.

2 PERUSTELUT

Haapaveden kaupunki on tässä osiossa 2 perustellut väitekohtaisesti, miksi valituksissa esitetyt väitteet eivät pidä paikkaansa ja miksei Haapaveden kaupungin päätöstä koskien Piipsannevan tuulivoimapuiston osayleiskaavaa tule arvioida toisin väitteiden johdosta.

Haapaveden kaupunki huomauttaa, että valituksissa on esitetty huomattava määrä MRL:n kaavoitussäännöksen ulkopuolisia tai muutoin oikeudellisesti merkityksettömiä väitteitä, joita ei tule arvioida kaava-asian käsittelyn yhteydessä. Tällaisia asioita ovat muun muassa valituksissa esitetyt väitteet hankkeen kannattavuudesta, ympäristöluvan tarpeesta, tuulivoimaloiden sisältämistä kemikaaleista ja voimaloiden osien kierrätyksestä, tuulivoimapuiston ympäristön asukasmääristä ja kiinteistöjen arvonalenemasta.

2.1 Osayleiskaavan valmistelussa on huolehdittu maanomistajien, asianomistajien ja osallisten vaikutusmahdollisuuksista MRL:n edellyttämällä tavalla

Valituksissa on väitetty, ettei maanomistajia olisi kuultu hankkeen eri vaiheissa. Esimerkiksi Antti Sorannan ja Raimo Kähkölän valituksissa on väitetty jopa, ettei ”maanomistajia ei ole kuultu asiassa millään tavalla”.² Lisäksi valituksissa on väitetty, että kaavoitus olisi toteutettu ”täysin maanomistajan tietämättä” ja erityisesti sähkösiirtolinjaa ja sähköasemaa koskevat suunnitelmat olisi laadittu ilman maanomistajan suostumusta.

Kunnallisen itsehallinnon nojalla Haapaveden kaupunki vastaa kaupungin alueella maankäytön suunnittelusta, maankäytölle asetettavista tavoitteista sekä näiden toimien mitoituksista. Kaupungilla on oikeus kaavoitusmonopolinsa nojalla ohjata maankäyttöä ja kaavoitusta kaupungin tarpeiden ohjaamaan suuntaan. Kaavoitusmonopolioikeuttaan käyttäessään kaupunki ei tarvitse pyytää maanomistajilta suostumuksia, mutta sen tulee huolehtia siitä, että osallisilla on oikeus

² Väitteet ovat selkeästi perusteettomia jo senkin vuoksi, että hankkeessa on järjestetty ns. Maankäyttöryhmä, johon kuuluivat Puhuri Oy:n edustajien lisäksi kolme maanomistajaa (ml. Antti Soranta), jossa tietoa alueen kehittämisestä on jaettu oikea-aikaisesti. Ryhmä oli aktiivinen ja se kokoontui tasaisin väliajoin (27.1.2020, 19.2.2020, 12.6.2020, 24.9.2020, 4.11.2020, 23.11.2020 ja 9.4.2021).

ottaa osaa kaavan valmisteluun, arvioida sen vaikutuksia ja lausua kaavasta mielipiteensä (MRL 62 §). Haapaveden kaupunki on täyttänyt tämän velvollisuutensa.

Piipsannevan osayleiskaava tuli vireille Haapaveden kaupunginhallituksen päätöksellä 11.2.2019 § 44 ja tämän yhteydessä hyväksyttiin kaavaprosessia koskeva erillinen MRL 63 §:n mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma³. Kaavan vireilletulon jälkeen järjestettiin myös kaikille osallisille ja kuntalaisille avoin ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn (jäljempänä myös ”YVA”) yhdistetty yhteinen tiedotus- ja keskustelutilaisuus Kanteleen voiman tiloissa Haapavedellä 26.3.2019.

Kaavaa koskeva valmisteluvaiheen aineisto ja kaavaluonnos asetettiin tämän jälkeen julkisesti nähtäville 24.6.2020-31.8.2020 väliseksi ajaksi, minkä jälkeen on järjestetty toinen yhteinen keskustelu- ja tiedotustilaisuus maanantaina 10.8.2020. Tilaisuus järjestettiin etänä vallitsevan koronatilanteen vuoksi. MRL ei edellytä pitämään yleisötilaisuutta yleiskaavoituksen yhteydessä lainkaan, joten toisin kuin mitä valituksissa on väitetty, on yleiskaavan osalta epäolennaista, onko tilaisuus pidetty paikan päällä vai varotoimenpiteenä koronatilanteen takia etänä.

Valmisteluvaiheessa kaikilla kuntalaisilla oli oikeus antaa aineistosta mielipide ja ehdotusvaiheessa muistutus. Kaavanlaatija on huomionnut kaiken saadun palautteen, laatinut siihen perustellut vastineet (kaavan liitteet 9 ja 11) ja tehnyt tarvittavat muutokset kaava-aineistoon. Myös viranomaisilta on pyydetty lausunnot hankkeesta niin valmistelu- kuin ehdotusvaiheessa ja saatuun palautteeseen on laadittu perustellut vastineet (kaavan liitteet 9 ja 11).

Valmisteluvaiheen jälkeen Haapaveden kaupunginhallitus asetti (7.12.2020 § 284) ehdotusvaiheen aineiston ja kaavaehdotuksen MRL:n 65 §:n ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen (859/1999, ”MRA”) 19 §:n mukaisesti julkisesti nähtäville 16.12.2020-29.1.2021 väliseksi ajaksi, minkä jälkeen järjestettiin vielä erillinen tiedotus- ja keskustelutilaisuus 18.1.2021.

Kaavoituksen eri vaiheista on tiedotettu kuulutuksin kaupungin internetsivuilla, kaupungintalon ilmoitustaululla sekä paikallislehdessä (Haapavesi-lehti). Kaikille tiedossa olleille kaava-alueen maanomistajille on lähetetty kirjeet lain edellyttämällä tavalla kaavan ehdotusvaiheessa, minkä lisäksi kirjeet on lähetetty myös jo kaavan valmisteluvaiheessa, vaikkei laki tätä edellytäkään. Toisin kuin valittajat väittävät, MRL ei edellytä erikseen tiedottamaan kaava-alueen ulkopuolisia maanomistajia kirjeellä. MRA 19 §:n mukaan ”yleiskaavaehdotuksen nähtäville asettamisesta on lähetettävä kirjallinen ilmoitus yleiskaavoitettavaan alueeseen kuuluvan maan omistajalle ja kunnan tiedossa olevalle maan haltijalle, jonka kotikunta on toisella, väestötietojärjestelmään merkityllä paikkakunnalla tai jonka osoite muutoin on kunnan tiedossa. Ilmoitus saadaan lähettää tavallisena kirjeenä.” Eli Piipsannevan tuulivoimapuiston osayleiskaavassa tiedotus on laajempaa kuin mitä MRL ja MRA edellyttävät.

³ Tämä suunnitelma on ollut kuntalaisten saatavilla on koko kaavaprosessin ajan ja se on edelleenkin saatavilla sekä Haapaveden kaupungin internet-sivuilta että kaupungintalolta paperisena kappaleena. Suunnitelmaan on voinut esittää tarkistuksia milloin vain prosessin kuluessa.

Hankkeessa on alusta lähtien siis varattu osallisille mahdollisuus antaa kaavasta mielipide valmisteluvaiheen aineiston ja kaavaluonnoksen nähtävilläoloaikana. Mahdollisuus mielipiteiden ja muistutusten antamiseen on koskenut myös kaavassa ehdotettuja sähköasemia ja siirtolinjoja, jotka ovat luonnollisesti olleet mukana kaavoitusaineistossa.

Yleiskaavan valmistelusta on saanut lisätietoja Haapaveden kaupungin internetsivuilta osoitteesta <https://www.haapavesi.fi/piipsannevan-tuulipuiston-yleiskaava>.

2.2 Voimaloiden 300 metrin korkeuteen liittyvät väitteet

Valituksissa on väitetty, että Piipsannevan tuulivoimapuistoon suunnitellut tuulivoimalat ovat liian korkeita vedoten osayleiskaavan mahdollistamaan 300 metrin enimmäiskokonaiskorkeuteen. Tällä korkeudella varaudutaan voimaloiden tulevaan nopeaan tekniseen kehitykseen tuulivoimalavalmistajien kehittäessä jo sanotun korkuisia voimaloita ja vastaavalla korkeudella on suunnitteilla useita hankkeita muissa kunnissa. Tällä pyritään estämään myös usein ennen rakentamista ilmenevä tarve MRL 171 §:n mukaiseen poikkeamiseen tai kaavamutokseen sekä selvittämään kokonaiskorkeuden vaikutukset siten myös kaavallisessa laajuudessa.

Tuulivoimaloiden korkeudelle ei ole asetettu minkäänlaista lainsäädännöllistä maksimirajaa ja maksimikorkeudet tuleekin arvioida hankkeiden aiheuttamien ympäristövaikutusten kautta. Piipsannevan tuulivoimapuiston osayleiskaavan vaikutukset on arvioitu sekä osayleiskaavassa ja YVA-menettelyssä 300 metriä korkeille tuulivoimaloille. Meluselvityksessä on käytetty Vestas V162 5.6 MW - tuulivoimalamallin lähtötietoja, jonka napakorkeus on 219 metriä ja kokonaiskorkeus 300 metriä ja välkeselvityksessä on käytetty voimaloita, joiden napakorkeus on 200 metriä ja roottorin halkaisija 200 metriä (kokonaiskorkeus 300 metriä). Myös maisemavaikutukset on arvioitu 300 metrin kokonaiskorkeudella. Vaikutusarviointit osoittavat jäljempänä tarkemmin esitettävällä tavalla, että korkeus ei muodostu esteeksi hankkeelle.

2.3 Voimaloiden maisemahaittaan liittyvät väitteet

Valituksissa on väitetty, että Piipsannevan tuulivoimapuiston tuulivoimalat eivät sopisi maisemaan, tuulivoimaloiden maisemavaikutuksia olisi tullut arvioida enemmän ja niiden aiheuttama maisemahaitta olisi kohtuuton. Väitteet eivät pidä paikkaansa.

Hankkeen maisemalle aiheuttamaa haittaa sekä tuulivoimaloiden korkeutta on arvioitu laajasti sekä ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa että -selostuksessa. Hankealueella ei sijaitse valtakunnallisesti, maakunnallisesti eikä paikallisesti arvokkaita maisema-alueita eikä myöskään kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennettuja ympäristöjä. Lähialueille sijoittuu muutamia maakunnallisesti merkittäviä maisema-alueita, joista lähimpänä on Pyhäjokilaakson, Mustikkamäen ja Sulkakylän kulttuurimaisema, joka sijoittuu noin viiden kilometrin etäisyydelle suunnitelluista voimaloista. Lähin valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristöalue sijoittuu reilun seitsemän kilometrin päähän suunnitelluista voimaloista. Lähialue on pääasiassa harvaan asuttua.

Kuten arviointiselosteesta käy ilmi, piha- ja tienvarsipuusto sekä etäisyys lieventävät hankkeesta aiheutuvaa maisemallista haittaa. Piipsannevalla maiseman luonteen

muutos on suuri, mutta vaikutus jää kuitenkin suhteellisen vähäiseksi ja paikalliseksi johtuen maiseman hyvästä sietokyvystä.⁴ Piipsanneva ei ole maisemallisesti erityisen herkkää aluetta ja muilta osin esitetyissä vaihtoehtoissa muutoksen voimakkuus on keski suurta luokkaa. Sähkönsiirron osalta vaikutukset kohdistuvat lähinnä hankealueen ulkopuolelle sijoittuville voimajohto-osuuksille, kun taas metsäosuuksilla vaikutukset jäävät hyvin paikallisiksi. Asuinrakennusten osalta voimajohtojen vaikutukset jäävät suhteellisen vähäisen ja kohtalaisen välille. Näin ollen hankkeesta aiheutuu jossain määrin maisemahaittaa, mutta ei kuitenkaan kohtuuttomissa määrin. Maisemavaikutuksia on arvioitu laajalti.

Maiseman osalta vaikutustenarvioinnissa on käytetty apuna näkymäalueanalyysiä ja valokuvasovitteita (osayleiskaavaselostuksen liite 2). Piipsannevan hankkeen näkymäalueanalyysi ja havainnekuvat on laadittu Generic RD200 -voimalalla, jonka roottorin halkaisija on 200 metriä ja napakorkeus on 200 metriä, jolloin kokonaiskorkeus on 300 metriä.

Havainnekuvia on tehty hankkeessa 10, mikä on vastoin valituksissa esitettyjä väitteitä täysin normaali määrä tuulivoimahankkeissa. Valituksissa on vedottu siihen, ettei Leppiojan perältä ole tehty valokuvasovitetta. Leppiojanperällä ei ole maiseman tai rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteita, vaan alue on tavanomaista maatalousaluetta, jossa on muutamia asuinrakennuksia. Täten maisemamuutosta alueella ei voida pitää pätevänä valitusperusteena. Kuvia pyritään ottamaan eri etäisyyksiltä ja luonteeltaan erilaisista paikoista, kuitenkin siten, että näkymäalueanalyysin perusteella voimaloita näkyy paikkaan ja keskittyen paikkoihin, joilla on asutusta, maiseman tai rakennetun kulttuurin kannalta erityistä arvoa tai joilla liikkuu muuten ihmisiä. Myös osallisten toiveita kuullaan tarvittaessa, ja lisävalokuvasovitteiden ottamista voi esittää kaavaprosessin aikana. Tällaista toivetta ei ole Leppiojanperän suhteen esitetty. Näkymäalueanalyysi kattaa kaikki tuulivoimapuiston lähialueet ja sen perusteella maisemavaikutuksia pystytään hyvin arvioimaan myös paikoilta, joilta valokuvasovitetta ei ole tehty. Lisäksi paikkoja voidaan peilata muihin vastaaviin samalla etäisyydellä oleviin paikkoihin, joista valokuvasovite on tehty. Leppiojanperä on suunnilleen samalla etäisyydellä voimaloista kuin valokuvasovite kuvauspisteestä 11 Alipääntie 46:ssa. Näkymäalueanalyysin perusteella molemmilta alueita löytyy paikkoja, jonne kaikki voimalat näkyvät, ja kuvasovite 11 on otettu näkymäalueanalyysin perusteella tällaisesta paikasta. Täten kuvasta 11 saa hyvän mielikuvan siitä, miltä tilanne voisi näyttää myös Leppiojanperällä.

Vaikka jokaisen tuulivoimahankkeen vaikutukset tulee arvioida tapauskohtaisesti, voidaan arvioinnissa ottaa huomioon esimerkiksi äskettäinen korkeimman hallinto-oikeuden tapaus KHO:2021:52, jossa tuulivoimahanke näkyi osittain valtakunnallisesti tärkeälle maisema-alueelle. Haittavaikutuksia ei kuitenkaan voitu pitää kokonaisuutena niin merkittävänä, että osayleiskaava olisi ollut maiseman vaalimista ja tuulivoimarakentamisen maisemaan sopeutuvuutta koskevien yleiskaavan sisältövaatimusten vastainen. Tapaus osoittaa hyvin, että tuulivoimahankkeella voi olla maisemavaikutuksia jopa merkityksellisille maisema-alueille ilman, että vaikutusten olisi katsottava olevan MRL sisältövaatimusten vastaisia.

⁴ Kuten ympäristö ohjeessa on todettu, Merkittävä muutos maisemassa ei automaattisesti tarkoita merkittävää tai merkittävästi haitallista maisemavaikutusta. Vaikutusten merkittävyys riippuu ympäristön piirteistä, arvoista ja tuulivoimarakentamisen hallitsevuudesta alueella.

2.4 Väitteet koskien Piipsannevan tuulivoimapuiston meluvaikutuksia

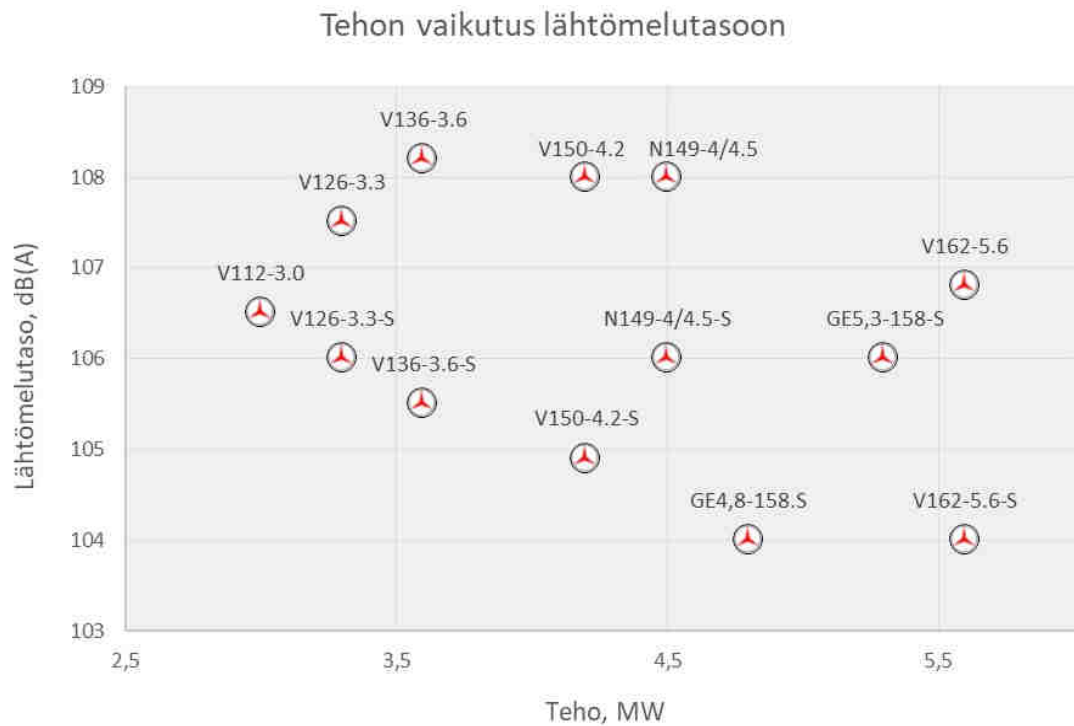
2.4.1 *Tuulivoimapuiston aiheuttama melu alittaa soveltuvat raja-arvot*

Valituksissa on esitetty myös väitteitä, joiden mukaan Piipsannevan osayleiskaavaa koskeva päätös tulisi kumota tuulivoimapuiston aiheutuvien meluhaittojen vuoksi. Väitteet eivät pidä paikkaansa. Piipsannevan osayleiskaavan laadinnan yhteydessä hankkeesta on laadittu ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaiset melumallinnukset (osayleiskaavan liite 4), jotka osoittavat, että melutaso alittavat selkeästi valtioneuvoston asetuksen tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista (1107/2015) mukaiset raja-arvot sekä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen asuimelutason (545/2015) annetut raja-arvot.

Piipsannevan melumallinnuksessa on käytetty Vestas V162 5.6 MW - tuulivoimalamallin lähtötietoja. Mallinnuksessa tuulivoimaloiden napakorkeutena käytettiin 219 metriä (jolloin kokonaiskorkeus on 300 metriä) ja kokonaisäänitasona 108.8 dB(A).⁵ Melutasot alittavat selkeästi 40 dB(A) -raja-arvon kaikkien loma- ja asuinrakennusten pihapiireissä. Myös matalataajuiset äänitasot jäävät kaikissa rakennuksissa sisäohjearvojen alapuolelle.

Valituksissa on meluväitteiden yhteydessä viitattu myös voimaloiden nimellistehoon. Teknologian kehittymisen myötä tapahtuva tuulivoimaloiden tehon kasvaminen ei tarkoita niiden vaikutusten kasvua samassa suhteessa. Ympäristöministeriö teknologian nopean kehittymisen vuoksi todennutkin ohjeessaan Tuulivoimarakentamisen suunnittelu (Ympäristöhallinnon ohjeita 5/2016, s. 32), ettei erillistä määräystä suurimmasta sallitusta yksittäisen tuulivoimalan tehosta tai kaava-alueen tuulivoimaloiden suurimmasta sallitusta yhteenlasketusta kokonaistehosta ole tarpeen antaa kaavassa, ellei siihen ole erityistä syytä. Tekniikka tuulivoimateollisuudessa edistyy nopeasti ja vaikka voimaloiden tehot ovat kasvaneet, voimaloiden äänitasot ovat samalla laskeneet. Eli voimalan MW-määrä (teho) ei ole suoraan sidoksissa voimalan tuottamaan meluun. Alla on kuvaaja meluarvojen kehityksestä suhteessa voimalan tehoon viime vuosina.

⁵ Kts. Osayleiskaavaselostuksen liite 4.

2.4.2 Tuulivoimapuiston ei voida väittää aiheuttavan terveyshaittaa

Valituksissa on esitetty myös väitteitä liittyen tuulivoimaloiden melun aiheuttamiin terveysvaikutuksiin. Arvioitaessa tuulivoimamelun terveysvaikutuksia, lähtökohdaksi on otettava se, että mikäli melun vaikutukset on arvioitu voimassaolevan ohjeistuksen mukaisesti ja mikäli melu on soveltuvien raja-arvojen alapuolella, terveydellisiä haittavaikutuksia ei aiheudu.

Tuulivoimaloiden terveydelliset vaikutukset on liitetty yleensä tuulivoimaloiden tuottamaan infraääneen. Infraäänit ovat äänen matalia taajuuksia, taajuudet 1-20 Hz, joita ihminen ei kuule, kun äänenvoimakkuus jää alle 80 dB:n. Tehdyissä tieteellisissä tutkimuksissa ei ole saatu näyttöä, että nykyisten tuulivoimaloiden infraäänellä olisi terveysvaikutuksia. Tutkimusten perusteella sellaisella äänellä, jota ei voida kuulla, ei ole terveysvaikutuksia. Ne tieteellisesti uskottavat tutkimukset, joissa infraäänellä ylipäänsä on saatu terveydellisiä vaikutuksia, ovat edellyttäneet kuulokynnyksen ylittymistä ja tällaisia testejä on tehty muun muassa astronauteille sellaisilla äänenvoimakkuuksilla, jotka ylittävät monikymmenkertaisesti tuulivoimaloiden aiheuttaman melutason (eli puhutaan äänitasoista, joita esimerkiksi voimakkaat suihkumoottorit tuottavat).

Valtioneuvoston yhteinen selvitys- ja tutkimustoiminta (VN TEAS) on rahoittanut hankkeen, jossa selvitettiin, onko tuulivoimaloiden infraäänellä haitallisia vaikutuksia ihmisten terveyteen.⁶ Hanke koostui kolmesta tutkimusosiesta: pitkäaikaismittaukset,

⁶ Linkki tutkimuksen yhteenvetoon: <https://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=34903> ja tutkimuksen tulosten videojulkaisuun: <https://www.youtube.com/watch?v=MH1SutjnXY4>.

kyselytutkimus ja kuuntelukokeet. Hankkeen toteuttivat monitieteellisenä yhteistyönä Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Työterveyslaitos, Helsingin yliopisto ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimuksen tiivistelmää on avattu laajemmin kaavaselostuksessa luvussa 8.11.3 Tuulivoimaloiden tuottaman äänen vaikutus terveyteen.

Pitkäaikaismittaukset osoittivat, että infraäänitasot olivat asunnoissa merkittävästi suurempia kuin aiemmissa mittauksissa luonnontilaisilla alueilla. Tuulivoimaloiden aiheuttamat infraäänitasot olivat kuitenkin samaa suuruusluokkaa kaupunkiympäristön infraäänitasojen kanssa.

Tutkimuksessa saatiin selville, että infraääni ei ole tuulivoiman koettujen terveyshaittojen syynä. Tutkimuksen päähavainto on se, että ihmiset eivät kyenneet havaitsemaan infraääntä kuuntelukokeissa. Infraääni ei myöskään aiheuttanut elimistössä mitattavia fysiologisia reaktioita. Tulokset viittaavat siihen, että oireilua selittävät muut tekijät kuin tuulivoimaloiden infraääni. Oireilua voi selittää tuulivoimaloiden kokeminen häiritseväksi ja niiden pitäminen terveysriskinä. Toisaalta on mahdollista, että oireet ja sairaudet, jotka eivät liity tuulivoimaloiden infraääneen, tulkitaan niistä johtuviksi. Tulkintoihin vaikuttaa myös käynnissä oleva julkinen keskustelu. Samanlaisia monimuotoisia oireita hyvin pienillä altistustasoilla on liitetty myös muihin ympäristötekijöihin, kuten sähkömagneettisiin kenttiin, jolla ei ole tunnettuja terveysvaikutuksia.

2.5 Väitetyt puutteet ympäristön vaikutusten arvioinnissa sekä sähkön siirtolinjan suunnittelussa

Valituksissa on väitetty, että sähkönsiirtolinjan vaikutukset olisivat puutteellisesti selvitetty, sähkönsiirtoa ei olisi huomioitu osayleiskaavassa sekä ettei sähkönsiirtolinjan vaikutuksia olisi selvitetty suhteessa läheiseen Natura 2000-alueeseen. Lisäksi on esitetty väite, jonka mukaan Piipsannevan alueen osayleiskaavan mukaista sähkönsiirtoa ei olisi huomioitu YVA-selvityksessä.

2.5.1 Sähkönsiirtoreitit on määritelty kaavoituksessa asianmukaisesti

Tuulivoimapuiston kaavoituksen yhteydessä esitetyt voimajohtolinjaukset ovat alustavia suunnitelmia ja voimajohtoreitit on siten merkitty kaavaan ohjeellisina.⁷ Niiden tarkasta reitistä ei ole päätetty kaavaprosessin yhteydessä, vaan osayleiskaavan tarkoituksena on mahdollistaa sähkönsiirron rakentaminen eri vaihtoehtojen välillä. Sähkönsiirtoreitin määrittäminen sitovana saattaisi aiheuttaa kaavamutoksen tarpeen hankkeen tulevissa vaiheissa.

MRL 39 §:n mukaisesti yleiskaavan sisältövaatimukseen kuuluu, että yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon mahdollisuus energiahuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen. Lisäksi MRL 77 b §:n mukaisesti laadittaessa 77 a §:ssä tarkoitettua tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa, on sen lisäksi, mitä yleiskaavasta muutoin säädetään, huolehdittava siitä, että tuulivoimalan tekninen

⁷ Kyseessä on tyypillinen tapa merkitä sähkönsiirto hankkeen tässä vaiheessa, kts. esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden muu päätös 2812/2017, 13.6.2017.

huolto ja sähkönsiirto on mahdollista järjestää. Koska asiasta ei päätetä tuulivoimahankkeiden yleiskaavassa, on vakiintuneen käytännön mukaisesti asian todentamiseksi riittänyt yleiskaavavaiheessa tieto verkon ylläpitäjältä (Fingrid Oyj) mahdollisista liityntäpisteistä kantaverkkoon sekä alustavien reittien tutkiminen karttatarkasteluin.

Kaavoituksessa on tyypillistä antaa sähkönsiirtolinjoille ja sähköaseman sijoituspaikalle ohjeellisia ja vaihtoehtoisia sijainteja. Sähkönsiirtolinjojen tarkka sijainti täsmentyy sekä kaavoitusprosessin edetessä että tulevaisuudessa sähkömarkkinalain (588/2013) mukaisessa lupamenettelyssä ja mahdollisissa lunastusmenettelyissä. Tässä vaiheessa myös valitun sähkönsiirtoreitin ympäristövaikutukset selvitetään tarkemmin. Piipsannevan tuulivoimapuistohanke ei poikkea tältä osin lain mukaisesta ja tavanomaisesta käytännöstä. Myöskään hankkeen YVA-menettelyn yhteysviranomaisen ei ole nähnyt valitussa menettelyssä moitittavaa.

Valituksissa on vedottu myös siihen, että kaavan tulee MRL 9 §:n mukaisesti perustua riittäviin selvityksiin. Kaavaratkaisun aiheuttamat vaikutukset on selvitetty kaavan vaikutusalueella, ei vain kaava-alueella. Vaikutusalue on vaikutustyyppistä riippuen kuitenkin hyvin eri laajuinen ja tämä on huomioitu eri vaikutustyyppisiä arvioitaessa. Yleiskaavassa ei määrätä voimajohdosta, jolloin voimajohdon osalta vaikutuksia ei ole arvioitu samalla tavalla kuin kaavassa osoitetun tuulivoimarakentamisen vaikutukset on arvioitu.

Kaavan laadinnan aikana Fingrid Oyj on osoittanut liityntäpisteen Fingrid Oyj:n rakenteilla olevaan Metsälinjaan, mutta varsinainen sähköaseman paikka on ollut vielä avoin. Sähköaseman sijainti on osoitettu vain noin kuuden kilometrin tarkkuudella voimajohdon varrella, jolloin voimajohdon sijoittumista kaava-alueen ja liittymispisteen välillä ei ole vielä voitu tarkasti määrittää. Voimajohtolinjan tarkka ja lopullinen linjaus määritetään voimajohdon tarkemmassa suunnittelussa ja omassa luvitusprosessissaan. Siinä vaiheessa tutkitaan reitit yleiskaavatasoa tarkemmin ja valitaan lopullinen toteutettava reitti. Energiaviraston edellyttämän ympäristöselvityksen laadinnan yhteydessä toteutetaan voimalinjan tarkemmat maastoselvitykset. Hankkeen YVA-menettelyn yhteydessä vaihtoehtoisten reittilinjausten olosuhteita on tarkasteltu ilmakuvilta ja rekisteritiedoista, jolloin on kuvailtu reittien nykytilannetta olemassa olevan aineiston perusteella. YVA-selostuksessa on myös todettu, että sähkönsiirron suunnittelun edetessä reittivaihtoehdot voivat muuttua ja sähkönsiirtoreiteille maastoudutaan ja niiden olosuhteita tarkastellaan, kun reitit ovat riittävästi sijainniltaan hahmottuneet. Voimajohdon luontoselvityksessä tarkastellaan reitin ja sen välittömän lähialueen tai vaikutusalueen (hydrologiset ja pienilmastovaikutukset) arvokkaita luontokohteita sekä mahdollisesti huomionarvoista lajistoa. Valitulle voimajohtoreitille laaditaan luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitys sekä pesimälinnuston pistelaskennat. Ympäristöselvityksessä arvioidaan voimajohdon luontovaikutuksia. Jatkosuunnitteluun valitaan tarkasteltavaksi vaihtoehto, joka on ympäristöllisten rajoitteiden ja sidosryhmien lausuntojen perusteella vaihtoehtoista toteuttamiskelpoisin.

2.5.2 *Sähkönsiirto on huomioitu YVA:ssa asianmukaisesti*

Väite siitä, että sähkönsiirtoa ei olisi huomioitu asianmukaisesti YVA:ssa, ei pidä paikkaansa.⁸ YVA-selostuksen johdannossa sivulla **vii** todetaan suoraan, että ”Sähkönsiirron osalta vaikutukset kohdistuvat lähinnä hankealueen ulkopuolelle sijoituville voimajohto-osuuksille. Sulkeutuneella metsäosuudella vaikutukset jäävät hyvin paikallisiksi. Eniten vaikutuksia kohdistuu hankealueen länsipuolella avoimeen peltoalueeseen Nevalanmäen ja Rannankylän välimaastossa sekä muutamaaan asuinrakennukseen. Peltoalueen osalta vaikutukset ovat korkeintaan kohtalaista luokkaa. Lähimpiin asuinrakennuksiin kohdistuvat vaikutukset vaihtelevat suhteellisen vähäisen ja korkeintaan kohtalaisen välillä.” YVA-selvityksessä on selvitysten perusteella todettu, ettei voimajohtoreittien alueelle sijoitu merkittäviä luontoarvoja, eivätkä voimajohdot vaikuta haitallisesti liikenteeseen. Sähkönsiirtolinjojen vaihtoehtoiset reitit on merkitty alustavaan kaavaehdotukseen.

Lisäksi YVA-selostuksen kappaleessa 5.3 Sähkönsiirron rakenteet on kuvattu suunnitellut tuulivoimapuiston sähkönsiirtoa koskevat perusratkaisut alkaen puiston sisäisestä sähköverkosta muuntajiin ja yhteyksistä valtakunnalliseen sähköverkkoon. Alakappaleessa 4.5.2. Tuulivoimapuiston ulkoinen sähkönsiirto sekä kappaleessa 6.2 Tuulivoimaloiden ja sähkönsiirron tyypilliset vaikutukset, on kuvattu mainittuja vaikutuksia lähialueisiin. Vaikutuksia ja siirtolinjoja on havainnollistettu myös valokuvilla.

Hankkeen vaikutuksista läheiseen Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin on myös käsitelty laajasti YVA-selvityksessä (kappale 15 Vaikutukset Natura-alueisiin, luonnonsuojelualueisiin ja luonnonsuojeluohjelmien kohteisiin). YVA-selvityksessä on tunnistettu hankkeen vaikutuksia, selvitetty suojelualueiden nykytila sekä arvioitu vaikutusten merkittävyttä ja määritelty keinoja vähentää hankkeen kaikkia mahdollisia haitallisia vaikutuksia. Kuten YVA-selvityksessä on todettu, Natura-alueet, luonnonsuojelualueet ja suojeluohjelmien kohteet sijoittuvat niin etäälle suunnitelluista tuulivoimaloista tai sähkönsiirtoreitistä, minkä vuoksi konkreettisten vaikutusten vähentämiskeinojen esittäminen ei ole tarpeen. Lähin Natura-alue (Korkattivuori) sijoittuu noin 4,2 kilometrin etäisyydelle hankealueen luoteispuolelle. Myöskään yhteisviranomaisilta saatu palaute ei tue esitettyjä väitteitä sähkönsiirtolinjan haitallisista vaikutuksista Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille.

2.6 **Linnustoon, luontoon ja eläimiin liittyvät väitteet**

Valituksissa on väitetty, joiden mukaan hankkeen vaikutuksia linnustoon, luontoon ja eläimiin ei olisi huomioitu riittävästi. Ahola ym. ovat liittäneet valituksensa yhteyteen Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen laatiman lausunnon.

⁸ MRL:ssa ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa ei edellytetä kaavan arviointia YVA-menettelyssä. YVA-menettelyn yhteydessä tehdyt selvitykset voidaan kuitenkin ottaa huomioon selvityksenä kaavoitusmenettelyssä. Kaupunginvaltuuston päätöstä ei sitä vastoin voida pitää lainvastaisena sillä perusteella, että YVA-menettelyssä tehdyt selvitykset eivät olisi riittäviä.

Väitteet selvitysten puutteellisuudesta eivät pidä paikkaansa. Vaikutuksia linnustoon, luontoon ja eläimiin on arvioitu osayleiskaavaprosessissa ja YVA-menettelyssä laajalti. Hankkeen vaikutuksia linnustoon, luontoon ja eläimiin on arvioitu muun muassa luonto- ja linnustaselvityksen erillisraportissa sekä linnuston seurantaraportista (Pohjois-Pohjanmaan alue, vuodet 2014-2019). Kaavan laadinnassa on otettu yhteysviranomaisen palaute huomioon, ja yhteysviranomaisen onkin pitänyt laadittuja selvityksiä riittävinä. Haapaveden kaupunki käy tässä osiossa lävitse selvityksissä havaitut vaikutukset eri luontoarvoihin.

2.6.1 *Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet*

Valituksissa on vedottu Piipsannevan tuulivoimapuiston haitallisiin vaikutuksiin läheisille Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille. Väitteet haitallisista Natura-alueille aiheutuvista vaikutuksista eivät pidä paikkaansa kaavoituksen ja YVA-menettelyn yhteydessä tehtyjen vaikutusarviointien perusteella. Kaava-alueelle tai sen välittömään läheisyyteen ei sijoitu lainkaan Natura-alueita. Lähin Natura-alue, Korkattivuori (FI1100002 / SAC), sijoittuu noin 6,1 kilometrin etäisyydelle lähimmästä tuulivoimalapaikasta. Korkattivuoren alueelle sijoittuu myös luonnonsuojelualuetta, arvokkaita tuuli- ja rantakerrostumia sekä kallioalueita ja vanhojen metsien suojelualue. Alueen suojeluperuste ovat kasvipeitteiset silikaattikalliot ja boreaaliset luonnonmetsät.⁹ Seuraavaksi lähin Natura-alue on moniosainen Haapaveden lintuvedet ja suot (FI1100001, SAC/SPA), joka sijoittuu lähimmillään noin 7,4 kilometrin etäisyydelle lähimmästä voimalapaikasta.

Piipsannevan tuulivoimahankkeen ja seudun muiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset Natura-alueelle Haapaveden lintuvedet ja suot arvioidaan kokonaisuutena vähäisiksi. Muille noin 10 kilometrin säteelle sijoittuville, luontodirektiivin (SCI) perusteella Natura 2000 -verkostoon sisällytetyille tai erityisten suojelutoimien alueille (SAC), ei arvioida aiheutuvan edes potentiaalisia vaikutuksia Piipsannevan tuulivoimahankkeesta kohtalaisen etäisyyden vuoksi.

Näkymäalueanalyysin perusteella Korkattivuoren rinteille, luontopolulle ja laavulle tuulivoimaloita ei tule näkymään alueen peitteisyyden takia. Alueella on tehty maastokäynti ja sen yhteydessä todettu tämän pitävän paikkaansa. Ainoastaan alueen palotornista (korkeus 32 metriä) avautuu näkymiä tuulivoimapuiston suuntaan. Palotornin juureltakaan ei avaudu esteetöntä näkymää tuulivoimaloiden suuntaan.

⁹ Etäisyyksiä voi verrata esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä KHO 21.5.2019/2298 tehtyyn arvioon vaikutuksista Natura-alueisiin. Tapauksessa hankkeen lähimmät tuulivoimalat sijaitsivat lähimmillään noin 300 metrin päässä Natura-alueesta, jonka suojeluperusteina olivat humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujoutaja purot, vaihettumissuot ja rantasuot, lähteet ja lähdesuot, letot, aapasuot, silikaattikalliot, luonnonmetsät, lehdot, metsäluhdat ja puustoiset suot.

2.6.2 *Alueen kosteikot on huomioitu kaavaprosessissa asianmukaisesti*

Piipsannevan alueelle on muodostunut turvetuotannosta poistuneille alueille kosteikkomaisia alueita¹⁰, joihin valituksissa on vedottu niiden linnustollisten arvojen vuoksi. Lisäksi alueella on havaittu viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi tulkittavia alueita. Kosteikkoselvitys sekä suunnitelma uusista rakennettavista kosteikoista on kaavaselostuksen liitteenä 6. Vaikutuksia kaava-alueen kosteikoihin on arvioitu kaavaselostuksessa.

Kaava-alueelta tunnistettuja kosteikkolintujen sekä viitasammakoiden elinympäristöjä on tarkasteltu alun perin YVA:n yhteydessä vuonna 2018 ja uudelleen syksyllä 2020 muun muassa maanmittauslaitoksen ortoilmakuvien (kesältä 2020) sekä syksyn 2020 drone-kuvausten myötä. Kaava-alueella on tapahtunut melko runsaasti maankäytön muutoksia selvitysvuoden 2018 jälkeen, joilla on ollut voimakas vaikutus myös kosteikkoelinympäristöihin. Osa aiemmin tunnistetuista kohteista on kuivunut kokonaan tai lähes kokonaan ja osa kohteista on muokattu pelloiksi. Kosteikoiden kuivuminen ei ole tuulivoimahankkeen suunnittelun toimenpide vaan liittyy alueen muihin maankäytön muutoksiin turvetuotannon päättymisen jälkeen. Tuulivoimapuiston kannalta linnustokosteikkojen poistuminen tuulivoimapuistoalueelta on kuitenkin tavoitteellista, koska silloin vältetään lintujen törmäyksiltä tuulivoimaloihin.

Osa keväisin tulvavesien alla olevista alueista on niin ikään tavanomaisia viljelysalueita tai sellaisiksi muokattavia alueita, eivätkä ne ole esimerkiksi lintujen tai viitasammakon pesimäpaikoiksi soveltuvia kosteikkoelinympäristöjä. Nykyiset tulkitut kosteikkoelinympäristöt on esitetty kaavaselostukseen päivitettyllä kartalla, sekä erikseen 20.11.2020 järjestetyssä työneuvottelussa viranomaisille. Tuulivoimahankkeen yhteydessä on suunniteltu kompensatiokosteikoita alueen luoteisosaan ja länsipuolelle. Kosteikoilla on tarkoitus turvata kosteikkolintulajien ja viitasammakon esiintymisedellytykset alueella myös tuulivoimarakentamisen sekä alueen muun maankäytön muutosten jälkeen. Toimija on sitoutunut kompensatiokosteikoiden perustamiseen mikäli tuulivoimahanke toteutuu.

Kosteikot on huomioitu kaavaprosessi myös tuulivoimaloiden sijoittelussa ja määrässä. Kaava-alueen länsiosasta on myös kaavaehdotusvaiheessa poistettu tuulivoimaloita (nro. 1, 3, 6 ja 9) siten, että olemassa olevien kosteikoiden ja suunniteltujen uusien kompensatiokosteikoiden väliin ei jää tuulivoimaloita. Myös nykyisiltä kosteikoilta linnuilla on vapaa kulku länteen. Samalla tuulivoimapuiston leveys alueen länsiosassa on kaventunut noin 1,6 km. Tuulivoimalaa nro. 33 on siirretty myös hieman, eikä se sijoitu enää nykyisille kosteikoille. Myös voimaloita 2 ja 4 on siirretty etäämmälle kosteikoista. Tuulivoimala 28 sijoittuu noin 900 metrin etäisyydelle lähimmistä kosteikoista, eikä se sijoitu kosteikoiden väliselle alueelle, joten sen poistamista ei ole arvioitu linnuston kannalta tarpeelliseksi.

¹⁰ Kosteikoita ei ole luokiteltu minkään suojelustatuksen tai määräyksen alle, joten esimerkiksi tuore korkeimman hallinto-oikeuden tapauksen KHO:2021:56 koskien Finnoon asemakaavaa, jolla sijaitisi kansainvälisesti tärkeä lintualue (IBA), mukainen arviointi ei sovellu nyt kyseessä olevassa tapauksessa.

2.6.3 *Linnustovaikutukset on selvitetty asianmukaisesti*

Valituksissa on esitetty runsaasti myös muihin kuin kosteikkoihin liittyviä väitteitä koskien tuulivoimapuiston vaikutuksia alueen linnustolle. Vaikutukset linnustoon on selvitetty hankkeessa vastaavissa tuulivoimahankkeissa vaaditulla tavalla, eivätkä linnustovaikutukset selvitysten estä rakentamista.

Piipsannevan tuulivoimapuiston hankealue on kokonaisuudessaan hyvin voimakkaan ihmistoiminnan muokkaamaa aluetta, eikä siellä ole lainkaan luonnontilaisia elinympäristöjä. Tuulivoimapuiston vaikutuksia alueella pesivään, levähtävään ja alueen kautta muuttavaan linnustoon on arvioitu kaavaselostuksessa. Vaikutusten arviointi on kohdennettu suojelullisesti arvokkaaseen lintulajistoon (mm. uhanalaiset ja EU:n lintudirektiivin liitteen I lajit). Linnustovaikutusten arviointi perustuu alueella laadittuihin puolueettomiin pesimä- ja muuttolinnustonselvityksiin, tuulivoimapuistojen vaikutuksista tehtyihin kansainvälisiin tutkimustuloksiin sekä tuoreimpaan kotimaiseen tietoon rakennettujen tuulivoimapuistojen linnustovaikutuksista (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy linnustovaikutusten seurannat 2014–2020). Alueen linnustonselvitykset on laadittu tuulivoimahankkeiden linnustonselvityksissä yleisesti käytössä olevilla menetelmillä ja selvitykset on ajoitettu lajien esiintymisen kannalta oikea-aikaisesti. Selvitysten perusteella on muodostettu kattava yleiskuva alueella esiintyvistä ja alueen kautta muuttavasta lajistosta ja eri lajien runsaussuhteista ja linnustolle tärkeimmistä kohteista alueella.

Edellisessä kappaleessa käsitellyt alueelle muodostuneet kosteikot on tunnistettu linnuston kannalta arvokkaiksi kohteiksi. Kosteikot ovat syntyneet turvetuotannon lopettamisen myötä, eikä niiden olemassaolo tai tulevaisuus liity suunniteltoon tuulivoimahankkeeseen. Lisäksi kosteikot ovat pintavesivaikutteisia, jolloin niissä olevan veden määrä riippuu voimakkaasti talven lumitilanteesta, sadannasta sekä muun muassa Piipsanojan vedenkorkeudesta. Alueella todettujen linnustoarvojen kompensoimiseksi hankkeen yhteydessä on suunniteltu uusia kosteikoita tuulivoimapuiston ulkopuolelle, joka vähentää merkittävästi linnustoon kohdistuvia vaikutuksia. Suunnitellut kosteikot on tarkoitus toteuttaa Piipsannevan tuulivoimahankkeen toteutuessa.

Esimerkiksi Kalajoen ja Pyhäjoen rannikkoalueelle rakennettujen tuulivoimapuistojen linnustovaikutusten seurannan aikana (2015–2018 ja 2020) on huomattu, että tuulivoimaloiden linnustovaikutukset jäävät yleisesti vähäisiksi. Kalajoen ja Pyhäjoen alueelle sijoittuu kansainvälisesti merkittäviä lintujen päämuuttoreittejä sekä tärkeitä muutonaikaisia lepäily- ja ruokailualueita, ja alueella kokonaisuutena liikkuvan linnuston määrä on monin verroin korkeampi kuin Piipsannevan seudulla. Rannikkoalueilla on havaittu seurannoissa vuosien aikana hyvin vähän tuulivoimaloihin törmänneitä lintuja, vaikka etsinnöissä käytetty työmäärä on hyvin suuri. Tuulivoimaloilla ei lisäksi ole todettu olleen vaikutusta viereisille lintujen lepäily- ja ruokailualueille. Tutkimukset ovat erinomainen osoitus lintujen käyttäytymisestä Suomeen rakennettujen tuulivoimapuistojen alueella, ja siksi niitä on syytä hyödyntää ensisijaisena tietolähteenä tuulivoimaloiden linnustovaikutuksista. Monet ulkomaalaiset tutkimukset osoittavat ns. pahimman tilanteen (worst case scenario) sellaisilla alueilla ja sellaisissa olosuhteissa, jossa tuulivoimaa ei ole

Suomessa rakennettu. Tästäkään syystä ulkomaalaisia tutkimuksia ei useinkaan voida suoraan yleistää Suomen olosuhteisiin ja täällä olevan linnuston määrään.

Piipsannevan hankealue on merkittävä esiintymisalue äärimmäisen uhanalaiselle peltosirkulle, joka kärsii Suomessa mm. elinympäristöjen muutoksesta. Tuulivoimahanke ei uhkaa peltosirkun elinolosuhteita alueella, koska sen elinympäristöt ovat riippuvaisia viljelyalueiden ja turvetuotantoalueiden muutoksesta sekä reunavyöhykkeiden ja pensaikkojen määrästä. Peltoviljelyn jatkuessa alueella ja erilaisten reunavyöhykkeiden ja ojanreunuspensaikkojen säilyessä alueella, siellä on jatkossakin elinympäristöjä peltosirkulle. Peltosirkku on lisäksi jo vuosia pesinyt mm. Kalajoen tuulivoimapuistojen alueella, jonka kautta voidaan osoittaa, että myöskään tuulivoimalat eivät ole merkittävä uhka lajin elinolosuhteille alueella.

2.6.4 *Vaikutukset viitasammakkoon on selvitetty asianmukaisesti*

Valituksissa on väitetty hankkeen aiheuttavan haittaa myös viitasammakolle. Väitteet eivät pidä paikkaansa. FCG:n biologi tarkasti viitasammakon elinympäristöksi soveltuviin kosteikoiden tilanteen Piipsannevalla syksyllä 2020. Kaavaehdotusvaiheessa voimalat 1, 3, 6 ja 9 poistettiin kaavasta ja näin saatiin tilaa uusien kosteikkojen muodostamista varten sekä vapaaksi tilaa kosteikkojen välistä. Tämän lisäksi useita voimaloita myös siirrettiin huomioiden vuoden 2020 kosteikkotilanne ja aiemmin todetut viitasammakon lisääntymis- ja levähdysalueet. Voimaloita ei sijoitu hyväksytyssä kaavaratkaisussa kosteikoille, jotka ovat viitasammakon lisääntymis- ja levähdysalueita. Viitasammakon elinympäristöjä sisältävät kosteikot on lisäksi rajattu yleiskaava-alueen ulkopuolelle, eikä niihin ole todettu kohdistuvan merkittäviä vaikutuksia hankkeen toteuttamisesta.

2.6.5 *Vaikutukset muuhun eläimistöön on selvitetty asianmukaisesti*

Vastaavat vaikutusten arviot on laadittu myös suhteessa alueen eläimistöön. Hankealueen eläimistö koostuu pääosiltaan seudullisesti tyypillisistä nisäkkäistä ja muista eläinlajeista, jotka ovat sopeutuneet elämään ihmisten muokkaamaan ympäristöön. Alueelle tyypillisten nisäkkäiden, kuten rusakon, metsäjäniksen ja oravan lisäksi Pyhäjokilaakson korkeudella esiintyy säännöllisesti pohjanlepakkoa sekä harvalukuisempia viiksisiippaa ja isoviiksisiippaa. Piipsannevan alueella havaitut lepakoiden tiheydet olivat hyvin alhaisia, pääasiassa alueen avointen ja voimakkaasti käsiteltyjen elinympäristöjen vuoksi. Yhtään havaintoa alueella ei ole tehty liito-oravien tai saukkojen esiintymisestä.

Yhteenvedon voidaan todeta, että vaikutukset alueen metsien yleiseen eläimistöön on arvioitu keskimäärin vähäiseksi ja sekin painottuu lähinnä hankkeen rakentamisvaiheen aiheuttamiin häiriöihin. EU:n luontodirektiivin liitteiden mukaiseen lajistoon vaikutukset on arvioitu kohtalaiseksi ja sekin pitkälti viitasammakoille aiheutuvan haitan vuoksi. Viitasammakoille ja linnustolle aiheutuvia haittoja voidaan lieventää alueen kosteikkosuunnittelulla. Yhteenvedon voidaan siis todeta, että linnustosta ja alueen eläimistöä on laadittu riittävä ja kattava kartoitus jo YVA-menettelyssä ja mainituissa erillisselvityksissä.

Kaava-alueen on todettu sijoittuvan vakiintuneen susilauman eli ns. ”Pulkkilan reviirin” alueelle ja mahdollisesti kaava-alueella liikkuu myös yksittäisiä susia tai

pareja. Kaava-alue on pinta-alaltaan vain pieni osa vakiintuneen reviirin aluetta. Susi on viime vuosina runsastunut ja uusimman kannanarvion mukaan Länsi-Suomessa kanta on kasvanut noin 25 %, mikä näkyy myös Haapaveden alueen runsaina havaintoina. Susi on sopeutuvainen eläin ja sen on arvioitu väistävän tuulivoiman rakentamisalueita ko. rakennusvuonna, mutta palaavan tälle osalle reviiriään, kun tuulivoimalat ovat tuotannossa ja etenkin kun alueella hirvieläimet edelleen liikkuvat laidunkierrollaan. Susilauman pesäalue sijoittuu eri vuosina eri alueelle laajaa reviiriä ilman häiriötekijöitäkin, joten rakentamisenaikaisen häirinnän ei arvioida heikentävän susilauman pesintämenestystä. Yleisesti tarkastellen susien pesäpaikat sijoittuvat metsäisille alueille, jolloin pääasiassa avoimella Piipsannevan kaava-alueella ei ole susien elinolosuhteiden ja lisääntymisen kannalta tärkeitä elinympäristöjä.

Kaavaselostuksessa muihin eläimiin kohdistuvien vaikutusten arviointi on kohdennettu erityisesti suojelullisesti arvokkaisiin lajeihin (mm. luontodirektiivin liitteen IV(a) lajit). Alueen kosteikoilta on tunnistettu viitasammakolle tärkeitä kohteita, jotka on huomioitu alueen kaavoituksessa ja tuulivoimaloiden sijoittelussa. Kaavan ehdotusvaiheessa tuulivoimaloita on myös poistettu viitasammakolle tärkeitä alueilta ja niiden vierestä. Viitasammakko ei ole uhanalainen laji, vaan se on luokiteltu elinvoimaiseksi ja se on oikeanlaisissa elinympäristöissä yleinen. Vaikutusten arvioinnissa on todettu, että viitasammakot kykenevät myös hankkeen toteuttamisen jälkeen elämään alueella, jos siellä on niille sopivaa elinympäristöä. Tuulivoimaloiden viereisten kosteikoiden nykytila ja tulevaisuus ei riipu tuulivoimahankkeesta vaan alueen muusta maankäytöstä ja turvetuotannon päättymisestä. Alueelle on tarkoitus toteuttaa uusia kosteikoita tuulivoimahankkeen toteutuessa, jotka palvelevat alueellisesti sekä linnuston että viitasammakoiden elinympäristönä.

2.6.6 *Vaikutukset luonnon monimuotoisuudelle*

Valituksissa on esitetty yleisluonteisia väitteitä koskien hankkeen vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle ja ympäristölle. Hankealue on pääasiassa ihmisen muokkaamaa elinympäristöä, jolla ei esiinny varsinaisesti luonnontilaisia ja arvokkaita luontotyyppejä. Alueen entiset turpeennostopohjat ovat peltoina, metsittyvinä alueina tai osin turvetuotannon vesiensuojeluun liittyvinä kosteikkoalueina, joilla kasvillisuuden sukessio on alkuvaiheessa ja joilla esiintyy runsaasti kulttuurivaikutteista ja viljelyperäistä lajistoa. Hankealueen kivennäismaan metsät ovat tehokkaassa metsätalousskäytössä.

Ainoastaan Ristisenojan varrella esiintyy huomionarvoisena kohteena kaavassa osoitettu alue. Alueen luontoarvot perustuvat pääasiassa turvetuotantoon liittyviin keinotekoisiiin kosteikkoalueisiin ja niillä esiintyvään linnustoon ja eläinlajistoon. Alue on merkitty luo-1 -merkinnällä luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeänä alueena ja alueen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida luontoarvot sekä alueen tärkeän luonteen turvaaminen. Alueella tulee soveltaa metsälakia ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion antamia metsänhoitosuosituksia.

2.7 **Vaikutukset elinkeinoille**

Valituksissa on esitetty väitteitä tuulivoimahankkeen haitallisista vaikutuksista tuotantoeläimiin ja sitä kautta elinkeinoihin. Väitteet eivät pidä paikkaansa, koska

Piipsannevan tuulivoimahankkeessa hankealueen lähialueella ei sijaitse tuotantoeläintiloja. Lähimmät tilakeskukset ovat yli kahden kilometrin etäisyydellä ja näin ollen valtioneuvoston (ihmistä koskevat) melun ohjearvot alittuvat, minkä arvioidaan olevan riittävä raja-arvo myös tuotantoeläimille. Tuulivoimaa on rakentunut sekä Suomessa että etenkin ulkomailla alueilla, joiden läheisyydessä laiduntaa tuotantoeläimiä tai treenataan hevosia. Mikäli voimaloiden liikkeestä (sijoittuminen maisemaan ja lapojen liike), välkkeestä tai melusta aiheutuisi aidosti häiriötä tuotanto- tai harraste-eläimille, olisi asiasta jo tähän mennessä syntynyt tutkimustietoa.

2.8 Osayleiskaavassa on huomioitu turvallisuuskulmat MRL:n edellyttämällä tavalla

Valituksissa on väitetty, ettei hankkeessa olisi laadittu pelastussuunnitelmaa. Valituksen mukaan tulipalo voisi aiheuttaa vakavaa terveysuhkaa eläimille ja ihmisille, minkä lisäksi pelastussuunnitelmassa tulee olla selkeä toimintaohje, miten muun muassa evakuointi tulisi suorittaa.

Turvallisuuskohdat ovat hankkeen kannalta ensiarvoisen tärkeitä ja hankkeen riskit on pyritty kartoittamaan ja huomioimaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa etukäteen. Täten väitteet turvallisuuskohdienten laiminlyömisestä eivät pidä paikkaansa. Yhteysviranomainen on todennut YVA-menettelyä koskevassa perustellussa päätöksessään, että arvio mahdollisista onnettomuuksista ja niiden seurauksista on esitetty riittävällä tavalla. Yhteysviranomaisen mukaan arvioinnissa on otettu huomioon rakentamisen sekä toiminnan aikaiset ja lopettamisvaiheen aikaiset riskit, haitallisten vaikutusten lieventäminen sekä arvioinnin epävarmuustekijät. Esitettyjen lieventämistoimenpiteiden johdosta yhteysviranomainen ei pidä hankkeen onnettomuus-, turvallisuus-, tulipalo- tai kemikaaliriskejä merkittävänä. YVA-menettelyn yhteydessä on lisäksi saatu Jokilaaksojen pelastuslaitokselta lausunto hankkeesta. Piipsannevan tuulivoimapuiston pelastussuunnitelma tullaan laatimaan hankkeen edetessä Jokilaaksojen pelastuslaitoksen edellyttämällä tavalla.

Turvallisuusriskejä on kaavahankkeen yhteydessä arvioitu suhteessa ympäristöön, ilmailuun, teihin ja muihin osa-alueisiin. YVA-selostus pitää sisällään kokonaan oman arviointikappaleen turvallisuus- ja ympäristöriskeihin liittyen, jossa on arvioitu rakentamisen aikaisia riskejä, purkamisen aikaisia riskejä, onnettomuusriskejä, kemikaalivuotoriskejä sekä tehty yhteenveto eri riskitekijöiden vaikutuksista. Arvioitaessa turvallisuusvaikutuksia on huomioita, että pelastuslaitosten kumppanuusverkosto suosittaa yli 600 metrin turvaetäisyyttä asutukseen sekä vaarallisten aineiden laitoksiin ja varastoihin, niin Piipsannevan hankkeessa välimatka asutukseen on yli kaksi kilometriä. Rakentamistöissä tullaan noudattamaan rakentamis- ja työsuojelumääräyksiä, Finanssiala ry:n tuulivoimaloille suunnattua vahingontorjuntaohjetta sekä kaikkia muita voimassaolevia ohjeita ja määräyksiä, jonka lisäksi henkilöstöä koulutetaan turvallisuuteen liittyen. Tuulivoimaloiden automaattiset ohjausjärjestelmät on varustettu turvatoiminnoilla, jotka pysäyttävät voimat häiriötilanteessa. Lisäksi alue on varustettu kylteillä, jotka varoittavat mahdollisesti putoavasta jäätä.

2.9 Esteellisyysväitteet

2.9.1 Päivi Ollilan, Anri Kolehmainen, Helinä Niemelän ja Ronald von Schulmannin väitetty esteellisyys

Hannu Aholan ym. valituksessa on väitetty, että valtuuston puheenjohtaja Päivi Ollila olisi esteellinen, koska hänen puolisonsa omistamalle maalle olisi tulossa kahdeksan tuulivoimalaa. Valituksessa on myös väitetty, että hallituksen puheenjohtaja Anri Kolehmainen ja kaksi hallituksen jäsentä Helinä Niemelä ja Ronald von Schulmann ovat esteellisiä asiassa, koska heillä on kaava-alueella maata omistuksessaan ja heidän mailleen ”mitä todennäköisimmin on tulossa voimalaitoksia”.

Kuten valituksessakin on todettu, Päivi Ollila, Anri Kolehmainen, Helinä Niemelä ja Ronald von Schulmann ovat jäävänneet itsensä asian käsittelyssä, eikä asiassa siten ole tarvitse arvioida mahdollista esteellisyyttä. Valittajien näkemyksen mukaan esteellisyys olisi syntynyt sitä kautta, että esteelliseksi väitetyt henkilöt olisivat osallistuneet muiden kaupungin tuulivoimahankkeiden asioiden käsittelyyn valtuustossa ja hallituksessa. Valittajien näkemyksen mukaan tätä kautta he olisivat edesauttaneet muita hankkeita ja hyötynneet siitä Piispannevan tuulivoimaloiden sijoittelussa.

Kuntalain 97 §:n mukaan valtuutettu on valtuustossa esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintolain 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua läheistään. Valtuutetun esteellisyydeltä vaaditaan välitöntä vaikutusta, jota nyt Päivi Ollilan ja kaavaratkaisun välillä ei selkeästi ole.¹¹

Muun luottamushenkilön kuin valtuutetun esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintolain 27 - 30 §:ssä säädetään. Valittajien viittaamalla esteellisyyssperusteella viitataan hallintolain 28 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan virkamies on esteellinen, jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen hallintolain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettulle läheiselleen. On selvää, ettei nyt kyse ole tällaisesta tilanteesta, koska myös hallituksen puheenjohtajan tai jäsenen esteellisyydellä on olemassa välittömyyden vaatimus; jos hyöty (tai haitta) on hyvin epävarma tai epätodennäköinen, se ei ole lainkohdassa tarkoitettu tavoin ”odotettavissa oleva”. Valittajien esittämä esteellisyyssperuste on hyvin epäsuora ja epämääräinen. Itsensä jäävänneen Helinä Niemelän esteellisyys on selkeästi poissuljettu, koska hänen läheisensä ei omista edes maata väitetyillä paikoilla (kts. Helenä Niemelän lausunto).

Korkein hallinto-oikeus on päätenyt vastaavaan lopputulokseen päätöksessään KHO 17.8.2017/3981 jossa valittajat katsoivat myös, että valtuutetut ja kunnanhallituksen jäsenet ovat esteellisiä Merikarvian Köörtilän tuulivoimapuistoa koskevassa kaava-asiassa, koska omistivat maa-alueita saman kunnan alueella sijaitsevien toisten tuulivoimapuistohankkeiden alueella. Tapauksessa katsottiin, ettei maanomistuksella yhden tuulivoimapuiston alueella ole merkitystä toisen tuulivoimapuiston kaava-asian ratkaisemisessa.

¹¹ Vrt. Esimerkiksi KHO 1986 II 32: Valtuusto oli päättänyt ottaa pankilta lainan vanhainkodin laajennuksen rahoitukseen. Valtuutettu, joka oli pankin johtokunnan jäsen, ei ollut esteellinen ottamaan osaa päätöksen tekemiseen

Kaupunki toteaa, ettei mainittujen henkilöiden toiminta ole vaarantanut luottamusta asian käsittelyn puolueettomuuteen myöskään niin sanotun yleislausekejäävyyden nojalla.

Helinä Niemelän ja Ronald von Schulmannin lausunnot ovat liitteenä 5 ja 6. Päivi Ollila ja Anri Kolehmäinen ovat kirjallisesti todenneet kaupungin lausuntopyyntöön, ettei heillä ole asiasta lausuttavaa.

2.9.2 *FCG:n roolista hankkeen ympäristökonsulttina*

Valittajat ovat kyseenalaistaneet myös FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy (jäljempänä ”**FCG**”) roolin hankkeen ympäristökonsulttina. FCG toimii hankkeessa tuulivoimapuiston kehittäjän Puhuri Oy:n toimeksiannosta. FCG:n konsulttitoimeksiintoon on kuulunut nimenomaisesti hankkeen ympäristövaikutusten arviointi ja sitä koskevan YVA-menettelyn läpivienti sekä hankekaavoitus yhteistyössä kaupungin sekä hankkeen eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Valittajien näkemyksen mukaan FCG saa hankkeesta epäoikeutettua etua, minkä vuoksi FCG toimii asiassa puolueettomasti.

FCG:n roolissa hankkeessa ei ole mitään tavanomaisesta poikkeavaa, hankekaavat tehdään käytännössä aina konsulttityönä. Yleiskaavaa laadittaessa sen vaikutukset ja MRL 39 §:n mukaisten sisältövaatimusten täyttymisen edellytykset on selvitettävä ja tuulivoimakaavoituksessa hankkeen kehittäjä säännönmukaisesti hoitaa tämän velvollisuuden. Hankkeen kehittäjän vastuu on luontevaa ottaen huomioon, että hankkeen kehittäjä on usein myöhemmin toiminnanharjoittaja, joka on myös muun ympäristölainsäädännön nojalla velvollinen tuntemaan toimintansa vaikutukset.

FCG Finnish Consulting Group Oy on suomalainen, kansainvälisesti toimiva yhdyskuntasuunnittelu-, konsultti- ja koulutusyritys. Pääkonttorimme sijaitsee Helsingissä. Kattava toimistoverkostomme palvelee koko Suomea, ja kansainvälisesti meillä on toimistot Singaporessa, Uudessa Seelannissa, Keniassa, Saksassa, Bulgariassa ja Ruotsissa. Yhtiön omistaa kokonaan Kuntaliitto Holding Oy. FCG:llä työskentelee yli 700 osaajaa ympäri maailman. FCG ei siis toimi Puhuri Oy:n tai minkään muunkaan tuulivoimayhtiön alaisuudessa tai ohjauksessa. Kaikki vaikutustenarvioinnit tehdään FCG:llä objektiivisina asiantuntija-arvioina.

FCG on osapuoli, jonka asema hankkeessa ei tule arvioitavaksi ylipäätään julkishallinnolle ja viranomaisille suunnattujen hallintoprosessuaalisten esteellisyysnäkökohtien kautta. Valituksissa esitetty väite puolueellisuudesta on yksinkertaisesti väärä, eikä sille ole löydettävissä perusteita laista. Useiden hankkeiden suunnittelu Haapaveden kaupungin alueella ei tee FCG:stä edunsaajaa tai esteellistä hankkeiden suunnitteluun. FCG on sitoutunut kaikessa toiminnassaan vastuulliseen, eettiseen ja läpinäkyvään toimintaan sekä noudattaa kaikessa toiminnassaan voimassa olevia lakeja ja määräyksiä.

Lisäksi Haapaveden kaupunki huomauttaa, ettei FCG ole osallistunut Haapaveden kaupungin alueella olevien tuulivoimahankkeiden esisuunnitteluun eli siihen vaiheeseen, jossa hankkeiden sijainnista on hanketoimijan toimesta päätetty ja aloite kaavoituksen käynnistämisestä kaupungille on tehty.

3 LOPUKSI

Edellä esitetyillä perusteilla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden tulisi hylätä valitukset kokonaisuudessaan. Valituksenalaisen osayleiskaavapäätöksen kumoamiseen ei ole syytä valittajien esittämällä perusteilla tai muutoinkaan.

Haapavedellä [---], päivänä toukokuuta 2021

HAAPAVEDEN KAUPUNKI

[Nimi]

[Asema]

LIITTEET

- 1) Valtuuston hyväksymä kaavakartta kaavamerkintöineen ja määräyksineen
- 2) Kaavaselostus liitteineen
- 3) Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn arviointiselostus liitteineen (mukaan lukien 24.8.2020 saatu lisäaineisto)
- 4) Yhteysviranomaisen perusteltu päätös Piipsannevan tuulivoimahankkeesta
- 5) Helinä Niemelän lausunto esteellisyysväitteistä
- 6) Ronald von Schulmannin lausunto esteellisyysväitteistä